

PEŁZACZ LEŚNY BUDUJE GNIAZDO

Pełzacz leśny (*Certhia familiaris*) to ładnie upierzony niewielki ptak (ok. 12 cm długości) z rodziny pełzaczy, którego możemy zobaczyć przez cały rok. Zasiedla głównie lasy, ale też parki, w których występują drzewa iglaste. Jest objęty ścisłą ochroną. Posiada maskujące upierzenie, z wierzchu

beżowe, czarne i białe. Nad okiem występuje długa biała pręga, sięgająca aż do podstawy dzioba (Ryc. 1). Pełzacz żywi się owadami, ich larwami, jajami, pająkami, a w okresie jesienno-zimowym nasionami. W poszukiwaniu pokarmu ptak przemieszcza się po pniu drzewa okrążając go i wspinając się od

Ryc. 1. Pełzacz zbiera materiał na gniazdo. Fot. M. Olszowska.

Ryc. 2. Łatwo nie jest... Fot. M. Olszowska.

Ryc. 3. Udało się... Fot. M. Olszowska.

brązowe, nakrapiane jaśniejszymi plamkami i razem z kuprem białe od spodu. Skrzydła mają paskowanie

dołu w górę drzewa. Potrafi oddłubywać korę drzewa swoim długim i lekko zakrzywionym ku dołowi dziobem. Podpiera się przy tym ogonem z długimi

i sztywnymi sterówkami. Zaczepianie się na pniu umożliwiają mu silne palce o długich pazurach.

Ptaka buduje gniazda na drzewach w szparach pękanej kory, w dziuplach, ale także w szczelinach budynków czy w stertach kamieni. W ciągu roku wyprowadza najczęściej 1–2 lęgi w okresie kwietnia i maja. Samiec śpiewa na drzewie w trakcie szukania pokarmu. Śpiew składa się z delikatnego szczebiotu złożonego z bardzo wysokich dźwięków, a następnie wysokiego długiego tręlu.

Obserwowałam pełzacza w czasie budowy gniazda we wnętrzu uszkodzonej parkowej latarni, do której przez istniejącą szczelinę znosił drobne patyczki. Gdy stałam blisko, rezygnował i odlatywał na drzewo,

trzymając patyk w dziobie. Gdy się oddalałam, przylatywał i nurkował do środka latarni (Ryc. 2). Jeśli patyczek był za duży, ptak tak sprytnie manewrował ciałem, tak się ustawiał, wykorzystując pazury i sterówki, aby zmieścić się z patyczkiem w szczelinie (Ryc. 3). Pracowitość i czujność tego ptaka wzbudziła mój podziw. Przebywając w parku lub w lesie, zwróćmy na niego uwagę nie tylko wiosną.

*mgr Maria Olszowska
e-mail marjolsz@interia.pl
emerytowana nauczycielka
biologii z Mrągowa*

CIEKAWSZE GATUNKI OWADÓW Z OKOLIC DĘBICY NA PODKARPACIU

Dzięki uprzejmości Redakcji *Wszechświata* miałem przyjemność zaprezentować po kilka ciekawszych gatunków roślin i grzybów. Przyszedł czas na owady, grupę bardzo liczną i ciekawą. Okolice Dębicy to duża populacja motyli krosopani hera – *Euplagia quadripunctaria* Poda, 1761, chrząszczy – zgniotka cynobrowego – *Cucujus cinnaberinus* Scopoli, 1763, biegacza urozmaiconego – *Carabus variolosus* Fabricius, 1787 i wreszcie pachnicy – *Osmoderma barnabita* Motschulsky, 1845, czy też motyli czerwończyka nieprka – *Lycaena dispar* (Haworth, 1802), czyli gatunków owadów z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej UE. W związku z tym, iż wymienione gatunki doczekały się w większości osobnych publikacji, tym razem zostaną pominięte. Pochylę się natomiast nad kilkoma gatunkami owadów, w większości pospolicie spotykanych, natomiast wyróżniających się ciekawymi cechami osobniczymi, miejscem występowania itp.

Krępak nabrzoziak – *Biston betularia* (Linnaeus, 1758) to motyl, przedstawiciel rodziny miernikowcowatych – *Geometridae*. W Polsce znany z całego obszaru kraju. Często spotykany w lasach liściastych i mieszanych oraz różnego rodzaju zaroślach i parkach, gdzie jego gąsienice żerują. Motyle pojawiają się w połowie maja i latają do pierwszych dni sierpnia. Pierwotnym ubarwieniem motyla były jasne barwy, które ułatwiały owadowi kamuflaż pomiędzy jasnymi porostami rosnącymi na pniach drzew. W związku z rewolucją przemysłową w XIX i XX wieku zaobserwowano w Anglii zmianę ubarwienia motyli i przewagę osobników ciemno ubarwionych. (Ryc. 1) Spowodowane to zostało obumieraniem porostów

w wyniku zanieczyszczenia powietrza, a same owady zmusiło do dostosowania się ubarwieniem do ciemniejszej kory. Fenomen ten nazwano przemym-

Ryc. 1. Krępak nabrzoziak – *Biston betularia* (Linnaeus, 1758) – forma ciemna. Fot. A. Trzeciak.

Ryc. 2. Krępak nabrzoziak – *Biston betularia* (Linnaeus, 1758) – forma jasna. Fot. A. Trzeciak.